

Sygnatura akt I C 172/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Urbaniak

Protokolant: Irmina Szawica

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa S. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w W.

- odszkodowanie

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 27.12.2011 r. powód S. K. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – (...) w W., kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewłaściwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności. Na uzasadnienie swego żądania powód podał, że przebywa w pozwanej jednostce penitencjarnej od 30.08.2011 r. do chwili obecnej, będąc osadzonym w celach numer (...), a następnie (...) oddziału III c, w których panowały i panują nieodpowiednie warunki sanitarne. W szczególności wskazywał, że pomieszczenia te są zagrzybione, co wynika z nieodpowiedniej wentylacji i taki stan wpływa niekorzystnie na jego zdrowie. W ścianach cel występują dziury, okna są nieszczelne, nadto dostępna jest jedynie zimna woda. Przebywanie w takich celach uwłacza ludzkiej godności i godzi w prawa i wolności obywatelskie, a ponadto uniemożliwia zachowanie podstawowych środków higieny. Wskazywał, że warunki w jakich odbywa karę pozbawienia wolności są niehumanitarne i sprzeczne z normami prawa, w tym Konstytucją oraz Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolnościach.

W odpowiedzi na pozew (k. 29-52) strona pozwana Skarb Państwa- (...) w W. reprezentowany przez (...) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. W uzasadnieniu strona pozwana wskazała, że powód pomimo tego, że to na nim spoczywał ciężar dowodu nie wykazał, ażeby na skutek działań pozwanej zostało naruszone jego dobro osobiste (powstała szkoda). Nie wykazał też związku przyczynowego pomiędzy działaniem pozwanej, a powstałą szkodą, jak i nie wykazał bezprawności działania pozwanej, a tym bardziej winy w jej działaniu. Powód przede wszystkim nie udowodnił, że warunki osadzenia były złe. Podkreślono, że administracja zakładu karnego podejmowała wszelkie działania, które leżały w jej gestii, aby zapewnić w miarę godziwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności. Wskazywano też na trudną sytuację ekonomiczną i społeczną panującą w państwie. Pozwany dalej podał, że warunki w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności, aczkolwiek uciążliwe, nie uzasadniają powstania roszczenia odszkodowawczego w stosunku do Skarbu Państwa i nie można podzielić stanowiska powoda o osadzeniu go w niegodziwych i nieludzkich warunkach. Wyjaśniano, że warunki socjalno-bytowe odpowiadały obowiązującym przepisom prawa, cele były odpowiednio wyposażone, a kąpiki sanitarne prawidłowo zabudowane zapewniające intymność dla korzystających. Przepisy prawne nie wprowadzają konkretnych norm w tym zakresie jednakże żadne z działań pozwanej nie były z nimi sprzeczne. Ponadto budynki pozwanej jednostki pochodzą z końca XIX w i budowane były dla innych standardów niż obowiązują obecnie. Wreszcie pozwana wskazała, że zasądzenie

zadośćuczynienia byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego uwzględniając zachowanie powoda, który sam postępuje sprzecznie z zasadami współżycia społecznego, zaś wysokość żądanego zadośćuczynienia (100.000 zł) wskazuje, że powództwo ma charakter jedynie fiskalny.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód S. K., że przebywa w pozwanej jednostce penitencjarnej (...) w W. od 30.08.2011 r. do chwili obecnej, będąc osadzonym w celach numer (...), a następnie (...) oddziału III c.

W celach tych nie występowało i nie występuje zjawisko przeludnienia. Na ścianach celi pojawia się grzyb. Pozwany dysponował dostępem jedynie do zimnej wody.

(zeznania powoda k. 105, zeznania świadków M. T. i P. P., k.104-105)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód S. K. domagał się zadośćuczynienia za wyrządzoną mu przez stronę pozwaną szkodę niemajątkową (krzywdę) wynikającą z niezapewnienia mu odpowiednich warunków bytowych podczas odbywania kary pozbawienia wolności. Jak wynika z treści pozwu, zadośćuczynienie miało stanowić środek ochrony jego dobra osobistego – prawa do godności. Podstawę prawną żądania zgłoszonego przez powoda stanowił zatem przepis art. 23 w zw. z art. 24 w zw. z art. 448 k.c., zaś niezapewnienie mu odpowiednich, wymaganych przepisami, warunków bytowych powód upatrywał przede wszystkim w niewłaściwej wentylacji cel, z drugiej zaś nieszczelnych oknach i braku dostępu do ciepłej wody. Dla oceny zasadności zgłoszonego w pozwie żądania niezbędne było zatem ustalenie, czy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że strona pozwana dopuściła się naruszenia wymienionych w pozwie obowiązków oraz czy fakt ten spowodował naruszenie dóbr osobistych powoda, a także czy powód poniósł związaną z tym szkodę niemajątkową, na którą powoływał się w pozwie.

W zakresie żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych cytowany art. 24 k.c. odsyła do przepisów o czynach niedozwolonych, w szczególności do art. 448 k.c., w myśl którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, m.in. odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W odniesieniu do roszczeń powoda wskazać należy, że to na powodzie, jako dochodzącym ochrony prawnej spoczywał ciężar dowodu, że jego dobra osobiste zostały naruszone przez działania pozwanego Skarbu Państwa. Z przepisu art. 448 k.c. wynika, że przyznanie przez sąd zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych ma charakter fakultatywny. Przy stosowaniu tego przepisu sąd bierze pod uwagę całokształt okoliczności faktycznych, w tym winę sprawcy naruszenia dóbr osobistych i jej stopień oraz rodzaj naruszonego dobra (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 19 kwietnia 2006 r., II PK 245/05, OSNP 2007 Nr 7-8, poz. 101). Podstawowym kryterium decydującym o możliwości zasądzenia zadośćuczynienia winien być m.in. stopień winy naruszydźciela, rodzaj naruszonego dobra oraz poczucie pokrzywdzenia poszkodowanego. Sąd może uwzględnić też zachowanie pokrzywdzonego przed osadzeniem w zakładzie karnym, w tym rodzaj popełnionego przestępstwa. W wyroku z dnia 12 grudnia 2002 r. (V CKN 1581/00 OSNC 2004/4/53) wskazano także, iż decyzja o zasądzeniu zadośćuczynienia winna być poprzedzona zbadaniem nasilenia złej woli naruszydźciela i celowości zastosowania tego środka. W działaniach jednostek penitencjarnych, w ocenie Sądu, trudno w ogóle mówić o złej woli, a co dopiero jakimś stopniowaniu nasilenia tego zjawiska. Niedofinansowanie więziennictwa, tak jak wielu innych aspektów publicznej działalności Państwa, w tym przede wszystkim działań podejmowanych na rzecz osób nie naruszających porządku prawnego (służba zdrowia, szkolnictwo, opieka społeczna) jest efektem wieloletnich zaszłości determinowanych poprzednimi warunkami ustrojowymi i odczuwalnymi jeszcze skutkami transformacji systemu społeczno - ekonomicznego.

Warunki bytowe jakie pozwana zapewniła powodowi miały taki standard, jaki na obecnym etapie możliwości finansowych Państwa można było optymalnie zapewnić. Pamiętać przy tym należy, że pozwana jednostka penitencyjarna, w której przybywał powód była wybudowana w czasach, w których obowiązywały całkowicie inne standardy socjalno - sanitarne dla więźniów. Dostosowanie tych budynków do standardu sanitarnego, w którym w każdej celi będzie oddzielny, w pełni wentylowany węzeł sanitarny i sprawna wentylacja musi być rozłożone w czasie.

Zasądzenie w takich realiach zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda, które nie wynikało z celowego i nacechowanego złą wola działania jakiegokolwiek podmiotu odpowiedzialnego za warunki odbywania kary, pozostawałoby w sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości, od czego nie można abstrahować przy orzekaniu o zadośćuczynieniu.

Istotne jest również to, że powód nie wykazał, ażeby warunki odbywania kary odnoszące się do niego różniły się na jego niekorzyść od warunków, w jakich karę odbywali inni skazani, nie można więc uznać, że działania pozwanej stanowiło indywidualnie wymierzoną w niego represję.

Reasumując stwierdzić należy, że nawet gdyby przyjąć, że warunki, w których był osadzony powód mogły naruszać jego godność (brak właściwej wentylacji, dziury w ścianach, temperatura w pomieszczeniach ogólnikowo określona przez powoda jako nieodpowiednia; zarzut braku stałego dostępu do ciepłej wody w świetle treści par. 30 ust. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno- porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności należy uznać za całkowicie bezzasadny ze względu na brak cechy bezprawności), to gradacja tych naruszeń nie przybrała jednak takiej formy, w której można by podzielić twierdzenie powoda o osadzeniu go w niegodziwych, nieludzkich warunkach, co dopiero w ocenie Sądu uzasadniałoby żądanie zasądzenia zadośćuczynienia. Osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami, zaś odczuwanie negatywnych emocji jest związane z samą istotą odbywania kary izolacyjnej, wynikającym z tego ograniczeniem w sferze prywatności, brakiem swobody dokonywania wyborów, koniecznością przebywania w towarzystwie innych, przypadkowych osób, świadomością izolacji i perspektywą dalszego jej trwania. Według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (orzeczenie z dnia 29 kwietnia 2003 nr 38812/97P.przeciw Ukrainie, M. i inni przeciw Zjednoczonemu Królestwu) cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia tylko wówczas stanowią naruszenie art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolnościach gdy przekraczają nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności (por. też uzasadnienie wyroku SN z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07).

W świetle powyższego, w ocenie Sądu, uznać należało, że powód nie wykazał aby jego dolegliwości psychiczne wynikające z przebywania w celi w niekomfortowych warunkach uzasadniały zaistnienie wysokiego stopnia pokrzywdzenia. Wskazać też należy, że ogólne warunki bytowe w pozwanej jednostce zostały zachowane i pozwana nie dopuściła się naruszenia takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi (tych okoliczności powód nie kwestionował).

Mając zatem na uwadze powyższe okoliczności powództwo należało oddalić.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II sentencji wyroku Sąd wydał na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., w myśl którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398, z późn. zmianami) zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Koszty procesu poniesione przez pozwanego w niniejszej sprawie sprowadzały się do kosztów zastępstwa procesowego należnych Skarbowi Państwa, które w oparciu o art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) wynoszą 3.600zł.

- Z. 1) odnotować postanowienie,
2) odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć powodowi,
3) kal. 14 dni